

2026-02-12

Jämställdhetsmyndigheten

info@jamstalldhetsmyndigheten.se

Diarienummer: 25/00827

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till ju.L4@regeringskansliet.se

Diarienummer Ju2025/02310

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ BETÄNKANDET SÄRSKILDA PROVOKATIVA ÅTGÄRDER, SOU 2025:109

Sammanfattning

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker utredningens förslag beträffande lagreglering av särskilda provocativa åtgärder i sin helhet och lämnar sammanfattningsvis följande synpunkter.

- De positiva effekterna, att kunna förhindra allvarliga sexuella övergrepp på barn, överväger de negativa konsekvenserna som åtgärden från Polismyndigheten att framställa och sprida AI-generad barnpornografi innebär. Att sprida fiktivt barnpornografiskt material riskerar att upprätthålla cykler av utsatthet. Ett resonemang kring detta förtjänar plats vid fortsatt beredning.
- Analysen beträffande hur tillämpningen av särskilda provocativa åtgärder gentemot barn kan påverka det enskilda barnet som är föremål för provokation är bristfällig.
- Det fortsatta lagstiftningsarbetet bör inkludera undersökning och utveckling av möjligheterna att med dagens teknik påverka vidare spridning av den AI-genererade barnpornografien som Polismyndigheten kan komma att sprida, såsom exempelvis hashing.
- Det är av vikt att säkerställa att data som används för att träna de AI-verktyg som används innehåller en geografisk och etnisk mångfald.

Inledande synpunkter

Myndighetens yttrande är avgränsat till de frågor som rör myndighetens verksamhetsområde.

Synpunkter enligt utredningens disposition

3.12 I vilken utsträckning krävs en lagreglering avseende särskilda provocativa åtgärder

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget att de brottsutredande myndigheternas användning av särskilda provocativa åtgärder ska regleras i lag. En reglering enligt förslaget kan förväntas bidra till ökad trygghet hos de brottsutredande myndigheterna genom tydligare ramar.

3.13.4 Brottslighetens allvar och mot vem särskilda provokativa åtgärder får användas

Användning av särskilda provokativa åtgärder i förundersökningar om vissa brott

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker utredningens förslag beträffande vilken typ av brottsutredningar där särskilda provokativa åtgärder ska tillåtas. Den brottslighet för vilka möjligheterna utökas är väl avvägd utifrån behovet av att lagföra och förhindra brott som initieras, planeras och genomförs i digitala, slutna och svåråtkomliga miljöer.

Särskilda provokativa åtgärder gentemot barn

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker utredningens förslag att användningen av särskilda provokativa åtgärder inte ska begränsas av att den som är föremål för provokationen är ett straffmyndigt barn. Myndigheten tillstyrker även förslaget att beträffande vissa allvarliga brott reglera användningen av sådana åtgärder inom ramen för en utredning med stöd av 31 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL), det vill säga gentemot icke straffmyndiga barn.

Att kunna vidta särskilda provokativa åtgärder gentemot barn är motiverat utifrån behovet av effektiva brottsutredningar med brottsförebyggande effekter. Förslaget kan förväntas gynna barn generellt, så som brottsoffer och potentiella brottsoffer, men också det barn som utsätts för provokationen. Detta utifrån att brottsutredningen oaktat om den sker inom ramen för en förundersökning eller 31 § LUL ger förutsättningar att lyfta barnet ur kriminalitet. Beträffande utredningar gentemot icke straffmyndiga barn bör syftet med den provokativa åtgärden alltid vara att förhindra fortsatt brottslighet och bereda barnet skydd och stöd – något som bör understrykas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Utredningen brister i analysen av hur lagregleringen kan komma att påverka de barn som utsätts för provokativa åtgärder utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv. Enligt förslaget är utgångspunkten en restriktiv tillämpning i förhållande till barn men inget vidare resonemang om anledningarna därtill förs. I det fortsatta lagstiftningsarbetet bör riskerna med provokativa åtgärder gentemot barn utifrån barns utvecklingsnivå lyftas fram explicit. Barn kan förutsättas vara mer lättpåverkade än vuxna och ha sämre förmåga att förutse och analysera konsekvenser av sitt handlande varför myndigheternas planering av särskilda provokativa åtgärder gentemot barn kräver särskilda överväganden. Att dessa överväganden bereds plats i det fortsatta lagstiftningsarbetet är särskilt viktigt utifrån regeringens förslag om sänkt straffbarhetsålder för vissa allvarliga brott.

I utredningen saknas därutöver en analys av de psykiska men som provokativa åtgärder riskerar att ge barn. Vid alla beslut som gäller barn ska barnets bästa beaktas och det är av yttersta vikt att brottsutredande myndigheters agerande följs upp och att adekvata stödjande insatser kan sättas in. I denna diskussion ska framhållas att risken med att genomföra åtgärden ska ställas mot risken att inte genomföra åtgärden och förhålla sig passiv i förhållandet till ett barn som misstänks för brott och befinner sig i en kriminell miljö.

3.13.5 Särskilda provokativa åtgärder genom delning av fiktiva barnpornografiska bilder

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget.

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i utredningens bedömning om att dessa utökade möjligheter att använda sig av särskilda provokativa åtgärder ser ut att vara nödvändiga för att Polismyndigheten ska få bättre förutsättningar att förhindra uppsåtliga allvarliga sexuella övergrepp mot barn samt identifiera, lagföra och döma personer som producerar och tillgängliggör barnpornografi. Inför vidare beredning av förslagen är det av vikt att beakta att de särskilda provokativa åtgärderna som utredningen föreslår under detta avsnitt är mycket långtgående. Det är av yttersta vikt att utredningens krav på synnerliga skäl, väl genomförd behovs- och proportionalitetsprövning och strikt begränsad användning ska upprätthållas i största möjliga mån. Att utvidga reglerna om särskilda provokativa åtgärder på så sätt att Polismyndigheten får möjlighet att framställa och dela fiktiva barnpornografiska bilder aktualiserar principiella och etiska frågeställningar om huruvida myndigheten bör få framställa och sprida sådant material, men också om att Polismyndigheten förlorar kontroll över vidare spridning av materialet.

Viktiga aspekter att beakta här är att spridning av fiktiva barnpornografiska bilder upprätthåller samma cykler av utsatthet som redan befintligt material, även om fysiska övergrepp inte förekommer. Spridningen av ytterligare fiktivt barnpornografiskt material underblåser alltmer extrema fantasier och urholkar moraliska och psykologiska hämningar hos förövare. Risken att dessa bilder kan bidra till att övergreppen eskalerar från online till fysiska övergrepp ökar.¹ Det finns därför ett stort incitament till att göra allt som är möjligt givet dagens tekniska utveckling för att begränsa spridningen. Idag finns redan vissa möjligheter att spåra material som delas via särskilda tekniska möjligheter, till exempel ”hashing”.²

Även aktörer inom civilsamhället är betydelsefulla i arbetet med nedtagning av övergreppsmaterial på barn från internet, till exempel barnrättsorganisationen ECPAT som har gedigen kunskap och erfarenhet om de tekniska möjligheterna och vägarna till att ta ner och begränsa spridningen.

Ytterligare skäl till att investera i begränsad spridning av fiktivt övergreppsmaterial på barn är att det redan idag görs bedömningar om att den snabba tekniska

¹ Mer om detta i Jämställdhetsmyndighetens rapport ”Det gränslösa våldet – en kartläggning av den digitala teknikens betydelse för mäns våld mot kvinnor och våld mot barn”. Rapporten publiceras den 27 februari 2027 på [Jämställdhetsmyndigheten](#)

² ”Hashing” innebär att man tilldelar tidigare upptäckta bilder ett unikt digitalt fingeravtryck som lagras i databaser och möjliggör skanning av stora mängder bildmaterial för att identifiera kända producenter och mönster. Mer om detta i Jämställdhetsmyndighetens rapport ”Det gränslösa våldet – en kartläggning av den digitala teknikens betydelse för mäns våld mot kvinnor och våld mot barn”. Rapporten publiceras den 27 februari 2027 på [Jämställdhetsmyndigheten](#)

utvecklingen innebär att AI-genererat barnpornografiskt material oundvikligen kommer att översvämma internet.³

När det kommer till de stärkta möjligheterna för Polismyndigheten att använda sig av särskilda provokativa åtgärder genom att framställa barnpornografiska bilder gäller det att ta nedanstående aspekter i beaktande.

Internationella rapporter⁴ lyfter att stater behöver ta itu med att uppdatera lagstiftning som kriminaliserar AI-producerad barnpornografi. Dessa aspekter nämns inte i utredningen. Av samma källa framgår även att vi väldigt snart kan vara i ett läge där det kommer att vara svårt för myndigheterna att med säkerhet avgöra vad som är AI-producerat barnpornografiskt material jämfört med material som är baserat på verkliga barn.⁵

Vid framtagande av fiktivt övergreppsmaterial blir det viktigt att säkerställa att data som används för att träna AI-verktygen innehåller en geografisk och etnisk mångfald. Databaser över exploaterade barn innehåller fler bilder och uppgifter gällande vita barn än icke-vita barn, exempelvis National Center for Missing and Exploited Children (NCMEC). Detta leder till att många befintliga AI-verktyg för åldersuppskattning tränas på igenkänning genom att matas med begränsade eller demografiskt obalanserade data.⁶

För Jämställdhetsmyndigheten

Lise Tamm
Generaldirektör

Amanda Hognert, jurist
Katerina Ninic, utredare

I ärendets slutliga handläggning har tf. avdelningschef Mikael Thörn deltagit.

³ Mer om detta i Jämställdhetsmyndighetens rapport "Det gränslösa våldet – en kartläggning av den digitala teknikens betydelse för mäns våld mot kvinnor och våld mot barn". Rapporten publiceras den 27 februari 2027 på [Jämställdhetsmyndigheten](#)

⁴ [Generative-AI-New-Threat-Online-Child-Abuse.pdf](#)

⁵ [Generative-AI-New-Threat-Online-Child-Abuse.pdf](#)

⁶ Mer om detta i Jämställdhetsmyndighetens rapport "Det gränslösa våldet – en kartläggning av den digitala teknikens betydelse för mäns våld mot kvinnor och våld mot barn". Rapporten publiceras den 27 februari 2027 på [Jämställdhetsmyndigheten](#)